

VLADA REPUBLIKE
HRVATSKE
URED ZA UDRUGE

IZGRADNJA TRIPARTITNIH ODNOSA: RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA, NACIONALNE REFORME I EUROPSKA INTEGRACIJA U ISTOČNOJ I JUGOISTOČNOJ EUROPI

PROVEDBA LJUBLJANSKE DEKLARACIJE: SMJERNICE ZA NACIONALNE AKTIVNOSTI

UVOD

Ove smjernice za nacionalne aktivnosti skup su preporuka civilnome društvu, EU-u i nacionalnim vladama u regiji o provedbi Ljubljanske deklaracije koja je odobrena na međunarodnoj konferenciji 2. travnja 2008., a koju je potpisao znatan broj udruga. O tim se smjernicama raspravljalo te su iste i promijenjene na konferenciji u Zadru, 29.-30. rujna 2008., te označavaju novi korak u kampanji za izgradnju civilnoga društva koje će obuhvaćati cijelu Europu (vidi plan kampanje zagovaranja u prilogu).

Cilj je ostvariti održive tripartitne odnose – civilno društvo, EU i nacionalne vlade – koja se zagovara u Ljubljanskoj deklaraciji:

“Teoretski se može stvoriti situacija u kojoj su svi na dobitku. Civilno društvo može puno dobiti potporom EU-a za proces reformi i usvajanje europskih normi. Za EU, civilno društvo je nadzornik koji je aktivan upravo u područjima u kojima su reforme najosjetljivije, te neovisan izvor informacija i savjeta. Nacionalni političari također prepoznaju, ali svakako ne jednoglasno, da im je potrebna kritična potpora neovisnoga civilnog društva kako bi ostvarili reforme, što će ih dovesti bliže Uniji.”

Cilj je da smjernice budu popraćene nizom nacionalnih dijaloga i akcijskih planova sačinjenih pomoću knjige „Prema održivom civilnom društvu diljem Europe“ (*Towards a sustainable Europe-wide civil society*) koja sadrži deklaraciju i 12 nacionalnih priloga (iz Albanije, Bjelorusije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Kosova, Makedonije, Moldavije, Crne Gore, Rusije, Srbije, Turske i Ukrajine).

Dok europska integracija može biti poticaj za razvoj neovisnog i održivog civilnog društva, nije dovoljno da se samo stvori to civilno društvo. Kako bi se povećalo sudjelovanje građana kroz razvoj civilnoga društva, postoji potreba za kontinuiranom i značajnom izgradnjom kapaciteta svih uključenih strana. Sudjelovanje građana ne zahtijeva samo inicijative odozdo prema gore i izgradnju kapaciteta, već isto tako ovisi o procesu širih reformi kako bi se ojačala reprezentativna demokracija, transparentno upravljanje i vladavina prava.

Da bi tripartitni odnosi bili učinkoviti, svaki dio mora razmišljati o vlastitoj ulozi i reformirati vlastite strukture:

VLADA REPUBLIKE
HRVATSKE
URED ZA UDRUGE

Civilno društvo

Civilno društvo mora zagovarati slobodu udruživanja, osobito u zemljama regije u kojima je ona zabranjena ili ograničena, ali i tamo gdje u najboljoj namjeri vlade i donatori ograničavaju neovisnost organizacija civilnoga društva. Ona moraju biti više od pukih predstavnika vlada ili europskih institucija za reforme. Organizacije civilnoga društva (OCD-i) mogu učinkovito podupirati reforme samo razvojem sposobnosti da zastupaju svoje članove i jasno iznose pitanja koja brinu širu javnost. Vlade i EU trebaju prepoznati da organizacije civilnoga društva, da bi mogle to napraviti, moraju razviti svoje strukture i sposobnosti. Nije dovoljno omogućiti formalna prava da budu saslušane. Glas, osobito glas lokalne zajednice, treba njegovati i obrazovati. Europska komisija treba dati primjer osiguravanjem redovitog dijaloga preko svojih delegacija na razini pojedinačnih država, dok organizacije civilnoga društva trebaju razviti razumijevanje opsega i ograničenja djelovanja na europskoj i na nacionalnoj razini. Ništa se ne smije odlučivati o organizacijama civilnoga društva bez njih samih.

Nacionalne vlade

Primarna svrha tripartitnih odnosa je nacionalna provedba, s obzirom na raznolikost situacija diljem regije. Ako vlade u regiji steknu političku volju, u Europi mogu naći mnogo primjera, instrumenata i upravljanja. Te smjernice stoga iznose zajedničke karakteristike za provedbu europske perspektive, ali u osnovi svaka zemlja mora razviti vlastiti konsenzus i dugoročnu strategiju. Nacionalne vlade još uvijek treba uvjeriti u situaciju koja je dobitna za sve, te da ih neovisno i održivo civilno društvo neće samo približiti EU-u, već i da je od ključne važnosti za rješavanje mnogih problema u društvu koje država ne može sama rješavati: poštovanje ljudskih prava i manjina, pomirenje zajednica i borba protiv diskriminacije i socijalne isključenosti.

Institucije EU-a i drugi donatori

Slično tome, nacionalna izvješća i deklaracija naglašavaju važnost koju organizacije civilnoga društva pripisuju ulozi delegacija Europske komisije koje mogu varirati diljem regije. Komisija bi trebala dati primjer osiguravanjem redovitog dijaloga s OCD-ima preko svojih delegacija te na europskoj razini kako bi se uvjerilo nacionalne vlade da učine isto. Retorika političke volje da se podupre civilno društvo kao dionik u procesu europske integracije mora biti jasnije popraćena djelovanjem. Razmjena informacija i konzultacije s nacionalnim vlastima moraju se istovremeno dijeliti i s OCD-ima. Europska komisija bi također trebala preispitati svoje aranžmane financiranja kako bi ih više uskladila s potrebom osiguravanja operativnih darovnica za razvoj održivoga civilnog društva i rad s drugim donatorima za potporu razvoju lokalne zajednice.

Mjere navedene u nastavku treba smatrati dodatkom postojećim mehanizmima i instrumentima koji su razvijeni s takvim međunarodnim organizacijama kao što su Vijeće Europe i Organizacija za europsku sigurnost i suradnju (OSCE)¹, čije su članice i EU i susjedne države. Ovi potonji trebaju biti ojačani i dodatno razvijeni kako bi se osigurali zajednički minimalni standardi odnosa s civilnim društvom u Europi.

¹ Npr. Konferencija međunarodnih NVO-a (INGO) Vijeća Europe ili OSCE-ovi sastanci HDIM.

VLADA REPUBLIKE
HRVATSKE
URED ZA UDRUGE

PROVEDBA 10 PREPORUKA U LJUBLJANSKOJ DEKLARACIJI

1. Slušati civilno društvo

Polazišna točka trebaju biti potrebe građana, te kako civilno društvo treba reagirati i zagovarati načine da se te potrebe ispune putem vlastitih napora i zagovaranjem promjena u javnoj politici. Ljubljanska deklaracija je plan da se zastane i napravi bilanca nakon više od 10 godina reformi. OCD-i zahtijevaju da budu više od agenata reformi i da imaju priliku izreći potrebe skupina iz lokalnih zajednica, socijalno isključenih i manjina, koje u usporedbi s velikim gospodarskim interesima gotovo da i nemaju svoj glas. Da bi se organizirali nacionalni dijalozi, ovisno o različitim situacijama, poželjno je poduzeti nekoliko koraka:

- izvješća koja utvrđuju zahtjeve društva – treba postojati sinteza dokaza i istraživanja društvenih potreba od strane OCD-a, trustova mozgova i drugih izvora. Tu sintezu treba ujediniti s Ljubljanskom deklaracijom i izvješćima država. Izvješće pojedine države može biti korisno usporediti s izvješćima drugih država. Taj međusektorski pristup treba biti dopunjen i dokazima o sektorskim inicijativama.
- organiziranje dijaloga između javnih vlasti i civilnoga društva – premda bi glavni naglasak organiziranja rasprave ili niza rasprava za razmatranje utvrđivanja društvenih potreba trebao biti nacionalni, Europska komisija bi također trebala biti uključena. Organizirati takav dijalog učinkovito i inkluzivno bio bi izazov za OCD-e te za vlade da surađuju s civilnim društvom na najvišoj političkoj razini.
- posljedica nacionalnih izvješća i rasprava trebao bi biti akcijski plan koji pokriva svih 10 točaka u ovoj deklaraciji. Sam proces zahtijevat će trajniji dijalog, te okvir za javno sudjelovanje. Izgradnja kapaciteta je nužna da bi se stvorila javna sfera i omogućilo vladama da apsorbiraju široki niz inputa.

2. Razviti dugoročnu strategiju za održivo civilno društvo

Da bi razvili takvu strategiju, OCD-i bi trebali početi individualno i kolektivno definirati vlastitu dugoročnu strategiju i kapacitete za reagiranje na nove izazove, dajući pri tome preporuke za prevladavanje slabosti. Istovremeno, vlade bi trebale razmotriti kakve strukture treba uspostaviti na središnjoj razini i u različitim uredima za odnose s civilnim društvom. To treba biti popraćeno dugoročnijom identifikacijom aktivnosti važnih za sudjelovanje OCD-a u raznim aspektima vlade.² Svaku zemlju treba poticati da ispita koji su dugoročniji ciljevi ostvarivi iz dinamike tripatritnog odnosa civilnoga društva, EU-a i nacionalnih vlada. Na temelju utvrđivanja potreba i vježbe slušanja pod točkom 1, takva bi strategija trebala razmatrati:

- vanjske čimbenike koji predstavljaju nove izazove, prijetnje ili prilike, kao što su gospodarski i demografski trendovi, migracija, društvene nejednakosti i izazov europske integracije.
- unutrašnje čimbenike uključujući poželjno širenje lokalnih, nacionalnih i međunarodnih izvora financiranja kako bi se dugoročno osiguralo održivo civilno društvo. DECIM (vidi

² Hrvatska vlada usvojila je takvu dugoročnu strategiju za osiguravanje održivog civilnog društva (2006.-2011.).

VLADA REPUBLIKE
HRVATSKE
URED ZA UDRUGE

točku 9) može pomoći kao katalizator boljeg ujedinjavanja donatorskih aktivnosti za osiguranje održivosti.

- strukture za dijalog i za uzimanje pitanja kojima se bavi civilno društvo u obzir u svim dijelovima vlade, kao i razne mehanizme provedbe i praćenja.

3. Usredotočiti se na stvaranje poticajnog okruženja za održivost OCD-a

Kao odgovor na planove OCD-a, vlade bi trebale biti pozvane da preispitaju vlastite strukture, uz savjet DECIM-a. Poticajno okruženje znači okruženje koje omogućava a ne kontrolira, uz puna jamstva slobode udruživanja i neovisnosti OCD-a. Kako Ljubljanska deklaracija jasno navodi, poticajno okruženje više je od stvaranja odgovarajućeg zakonskog i fiskalnog okruženja. To nije dovoljno da bi se dosegli europski standardi za civilno društvo. Ne postoji jedinstveni europski model, već je dostupan široki niz različitih standarda upravljanja i institucionalnih referenci:

- minimalni standardi za konzultacije Europske komisije, ali isto tako i šire smjernice OECD-a za vlade o informiranju, konzultacijama i sudjelovanju, koje se bave kako sudjelovanjem civilnoga društva tako i izravnim sudjelovanjem građana³
- o strukturama koje su potrebne unutar vlade i u svakom ministarstvu za potporu civilnom društvu, kao i o posredničkim mehanizmima i mehanizmima raspodjele financijskih sredstava trećim stranama treba raspraviti s OCD-ima, tako da one budu tamo zbog njih, a ne samo zbog administracije.
- okvirni sporazumi ili ugovori između vlade i sektora civilnoga društva najmoderniji su instrument dostupan u desetak država članica EU-a ili regija. Oni su otvoren, fleksibilan instrument prilagodljiv različitim okruženjima i geografskim razinama. Korisni su za razjašnjavanje zajedničkih vrijednosti i uloga vladine i nevladine sfere. Takvi ugovori imaju holistički pristup informacijama, konzultacijama i financiranju. Nisu pravno obvezujuć, ali uživaju podršku vlade i parlamenta te omogućavaju rješavanje pritužbi i reviziju.

4. Poboľšati pristup dokumentima i popuniti praznine u informacijama

Ravnopravnost pristupa informacijama i pružanje informacija na način povoljan za korisnika svim OCD-ima ciljevi su koji se mogu postići puno prije onih koji zahtijevaju izgradnju kapaciteta i institucionalnu izgradnju. Tripartitni odnosi civilno društvo, EU i nacionalna vlada treba biti otvoren i možda odmah biti ostvaren barem za aktivno pružanje informacija uz minimum sredstava. Uključivanje OCD-a koji se nalaze izvan unutrašnjeg kruga, te onih na lokalnoj razini u razmjenu informacija relevantnih za njihove potrebe, od temeljne je važnosti za civilno društvo na širokoj osnovi.

- EU i nacionalne vlasti trebaju se složiti oko proaktivnog „režima slobode informiranja“ kako bi rani nacrti budućih strateških planova i operativnih programa bili automatski objavljeni, pri čemu bi samo oni dokumenti koji potpadaju pod iznimke u propisu o pristupu dokumentima ostali tajnima. OCD-e se informira prekasno da bi se mogli angažirati ili ih se uopće ne

³ <http://213.253.134.43/oecd/pdfs/browseit/4201141E.PDF>

VLADA REPUBLIKE
HRVATSKE
URED ZA UDRUGE

informira, usprkos činjenici da uredba o programu IPA predviđa pravovremeno dostavljanje nacrtu nacionalnim vlastima.

- EU i vlade ne mogu prevesti sve radne spise, ali da bi oni bili dostupni NVO-ima, osobito na lokalnoj razini, civilnom društvu treba osigurati mogućnost prevođenja. Ljubljanska deklaracija ukazuje na prednost stvaranja portala NVO-a koji mogu predstavljati centar informacija o Europi i razvoju civilnoga društva.

5. Provesti načelo partnerstva u praksi

Radni dokument pripremljen na početku ovog procesa za seminar 10. listopada 2007. (vidi plan kampanje zagovaranja ITS-a u prilogu) u Bruxellesu, analizira pravne tekstove o partnerstvu u uredbama koje uspostavljaju IPA-u i ENPI⁴. Oni nameću pravne obveze Europskoj komisiji i vladama koje sudjeluju da osiguraju da se načelo partnerstva koje uključuje civilno društvo provodi u svim fazama. Činjenica da tekstovi omogućavaju slobodu u pitanju kako to treba napraviti ne čini ih manje obvezujućima i ne opravdava trenutnu situaciju u kojoj se jedva primjenjuju. Postizanje pravoga partnerstva više je od pitanja zakonskih obveza: svi partneri trebaju izgradnju kapaciteta, usavršavanje i dokaze da pokažu svoju dodanu vrijednost.

- Komisija treba podsjetiti vlade partnere na njihovu obvezu izvješćivanja o partnerstvu i odrediti smjernice o primjeni konzultacija i partnerstva u svim fazama u stvaranju, provedbi i evaluaciji strategija i programa.
- Obveza da ti programi „moraju sadržavati pregled konzultacija s relevantnim socio-ekonomskim partnerima te, gdje je to relevantno, predstavnicima civilnoga društva”⁵ zahtijeva da procesi trebaju biti praćeni i razjašnjivi.
- Uključivanje odredbi za dijalog s civilnim društvom na svim razinama u bilateralnim pravno obvezujućim dokumentima (npr. Sporazumima o partnerstvu i suradnji ili Sporazumima o stabilizaciji i pridruživanju)
- Uključivanje predstavnika civilnoga društva u odbore za praćenje za regionalne operacije za IPA-u i provedbu ENPI-ja za prekograničnu suradnju.
- Za prekogranične programe koji uključuju države članice EU-a, primjena načela partnerstva u strukturnim fondovima EU-a (članak 11. temeljne uredbe).

Treba razmotriti stvaranje partnerstava uz pristup odozdo prema gore i programa bližih civilnom društvu poput programa Leader (ruralni razvoj), Urban i Equal koji su bili vodeći programi u strukturnim fondovima EU-a. Važno je prenijeti iskustvo OCD-a u vezi strukturnih fondova OCD-ima u zemljama kandidatkinjama i susjednim zemljama. Još jedan koristan instrument je globalna darovnica.⁶

⁴ Radni spis: Uključenost OCD-a iz zemalja susjeda EU-a u oblikovanju, provedbi, praćenju i evaluaciji vanjskih politika i pomoći EU-a. Cf Uredba 1085/2006 kojom se uspostavlja instrument predpristupne pomoći (IPA) i Uredba 1638/2006 o instrumentu za europsko susjedstvo i partnerstvo (ENPI)

⁵ Ibidem

⁶ Slovenija je dobar primjer. Kao država članica EU-a, ova zemlja daje određeni dio izdvajanja iz socijalnog fonda za izgradnju kapaciteta NVO-a.

VLADA REPUBLIKE
HRVATSKE
URED ZA UDRUGE

6. Izgradnja koalicija između OCD-a

Ključni prioritet koji je utvrđen nacionalnim izvješćima i Ljubljanskom deklaracijom je razvoj koalicija i kapaciteta OCD-a da govore jednim glasom. Komisija isto tako podupire platforme za zastupanje civilnoga društva. Međutim, treba izbjegavati pristup koji bi bio preinstitucionalan. Budući da se u Europi sve vrti oko umrežavanja, ona je koristan laboratorij za pronalaženje smjernica za trajnu ili ad hoc izgradnju koalicija bilo za zagovaranje nekog cilja, pružanje usluga ili za vođenje projekta. Provesti ovaj akcijski plan nije moguće bez koalicija OCD-a koje će zagovarati promjene, pratiti i lobirati za napredak. Prepreke izgradnji koalicija treba prevladati: nedostatak resursa i tendencija da se OCD-i natječu zbog kratkoročnih mogućnosti financiranja, umjesto da gledaju svoj srednjoročni zajednički interes te da uvide da ukoliko se ne ujedine neće imati dovoljno težine kod nacionalnih i EU vlasti. Opet ovisi o OCD-ima u svakoj državi da definiraju vlastite potrebe i istraže različite načine podupiranja koalicija:

- koalicije najbolje funkcioniraju kada ih ujedini određeni zadatak s jasnim ciljevima, raspored, te strategija za zajednički rad koja se može oslanjati na snage sudionika i učiniti sumu većom od zbroja njenih dijelova.
- edukacije iz pristupa predpristupnom instrumentu i drugim fondovima EU-a za proširenje i politiku susjedstva trebaju biti usmjerene ka djelovanju, pri čemu će se sudionici okupiti u stvaranju koalicije.
- koalicije trebaju izgradnju kapaciteta ako se želi da postignu kombinaciju učinkovitosti i uključivosti, a to zaslužuje više pažnje donatora. Koalicije trebaju prikupiti dokaze od sudionika, prikupiti podatke iz drugih izvora, iznijeti dobro utemeljena stajališta i djelovati na različitim geografskim razinama.
- za neka općenita pitanja s EU-om i nacionalnim vladama, nužne su međusektorske koalicije, ali često je bolje prvo okupiti organizacije na širokoj sektorskoj osnovi, a zatim ih povezati.
- komunikacija i konzultacije između različitih sektorskih koalicija moraju biti uspostavljene na nacionalnoj razini kako bi se dijelilo iskustvo i uspoređivao napredak u uspostavljanju odnosa s vladom, budući da kvaliteta radnih odnosa varira s različitim ministarstvima.
- koalicije moraju biti glasne u medijima i u procesima konzultacija.

7. Osiguravanje ravnopravnijeg pristupa EU fondovima

Korisnici s pravom zahtijevaju više glasa u oblikovanju programa i određivanju prioriteta kao što su stvaranje novog civilnog društva i predpristupni instrumenti i politika susjedstva. Politička predanost EU-a razvoju civilnoga društva u istočnom i jugoistočnoeuropskom susjedstvu polazišna je točka. Da bi uspjela, međutim, Europska komisija treba razmisliti jesu li njeni aranžmani financiranja dovoljno jednostavni, raznoliki i fleksibilni da ispune takav cilj i omoguće koordinaciju s drugim donatorima. Postizanje ravnopravnijeg pristupa zahtijeva nekoliko mjera:

- mora postojati potpora za temeljnu potrebu za obrazovanjem, izgradnjom kapaciteta i osnovnim financiranjem kako bi se omogućilo strukturama OCD-a da se razviju. To znači

VLADA REPUBLIKE
HRVATSKE
URED ZA UDRUGE

preuzimanje određenih rizika podupiranjem ljudi i struktura na dugoročnijoj osnovi, a ne samo za jednokratne projekte.

- Ljubljanska deklaracija prepoznaje da upravljanje EU fondovima zahtijeva izgradnju kapaciteta i edukaciju koliko u nacionalnoj i regionalnoj upravi toliko i među OCD-ima. Postoje stvarne koristi od poticanja partnerstva zajedničkim educiranjem ljudi iz dvaju sektora.
- ravnopravnost pristupa EU fondovima može se postići samo u određenoj mjeri. Aktivna uključenost ostalih donatora kao sufinancijera preduvjet je za male OCD-e koji nemaju kapaciteta za samostalno upravljanje europskim darovnicama ili projektima. Njihove potrebe trebale bi biti pokrivene nacionalnim, fleksibilnijim izvorima financiranja ili uključivanjem u neku širu skupinu.
- najkreativniji OCD-i mogu propustiti prilike za edukaciju i pristup sredstvima. Svaka zemlja trebala bi imati proaktivnu službu za potporu korisnicima koju treba dobro reklamirati preko već spomenutih portala NVO-a. Takva služba trebala bi podupirati inicijative za okupljanje sredstava iz različitih izvora.

8. Iskorak prema malim organizacijama na lokalnoj razini

Sva nacionalna izvješća u pozadini Ljubljanske deklaracije ističu da je lokalna razina u velikoj mjeri izvan kruga informacija o EU-u i drugim donatorima, ali predstavlja 90% bilo kojeg održivog civilnog društva koje bi trebalo poštivati određenu ravnotežu između urbanih i ruralnih područja. Iz praktičnih razloga, lakše je uključiti i građane i udruge na lokalnoj razini da potaknu raspravu o potrebama kojima se treba baviti civilno društvo. Postoje tehnike kao što su participativno budžetiranje, žiriji građana i javni sastanci. Preporuča se niz različitih pristupa:

- početna sredstva od socijalnih poduzetnika i zaklada treba uložiti u organizacije sposobne za inkubiranje novih lokalnih projekata i pomaganje socijalnim poduzetnicima da uspiju u stvaranju održivih organizacija.
- podupiranje središnje organizacije koja može preraspodijeliti male darovnice na lokalnoj razini za razvoj volontiranja i socijalnog kapitala još je jedno rješenje. Takva središnja organizacija može biti zaklada za razvoj civilnoga društva ili potporna struktura NVO-a s regionalnim ograncima.
- poticanje lokalnih resursa i donatora može se postići stvaranjem zaklada lokalne zajednice. To bi moglo uključivati reviziju zakona o zakladama i uvođenje poreznih olakšica za povećanje individualne i korporativne filantropije.
- Povelje ili ugovori između OCD-a i lokalne ili gradske uprave mogu potaknuti partnerstvo i transparentnost.

9. Poticati koordinaciju donatora

Kako je istaknuto u Ljubljanskoj deklaraciji, DECIM (*Donor Exchange, Coordination and Information Mechanism* – Mehanizam donatorske razmjene, koordinacije i infomiranja) je

VLADA REPUBLIKE
HRVATSKE
URED ZA UDRUGE

“najbliži odgovor na mnoga od pitanja u nacionalnim izvješćima za strateški dugoročni pristup civilnom društvu.” Za OCD-e koordinacija donatora ima prednost okupljanja različitih pristupa, od kojih nijedan ne može sam razviti održivo civilno društvo, te stvaranja u DECIM-u sugovornika specijaliziranih javnih i privatnih donatora, pokrivajući niz zakonskih, fiskalnih, institucionalnih i prekograničnih pitanja. DECIM je isto tako vrijedan potencijalan partner za nacionalne vlade koje traže stručno znanje koje bi im pomoglo u razvoju poticajnog okruženja za civilno društvo i može pomoći osigurati da to pitanje doista bude u njihovom planu rada. U rujnu 2008., DECIM je dobio mandat od 3. Foruma na visokoj razini o učinkovitosti pomoći⁷, održanog u Accri, da se usredotoči na izgradnju kapaciteta civilnoga društva u regiji. Taj koordinacijski mehanizam treba postati poznatiji i pomaknuti se iz konceptualne u operativnu fazu:

- website bi trebao izaći u javnost kao resurs i mehanizam razmjene za sve koji se bave razvojem civilnoga društva i treba biti dobro reklamiran.
- trebao bi postojati program i raspoređenje koordinacije na temelju na kojem je započeo u Hrvatskoj i drugim zemljama istočne i jugoistočne Europe, Turskoj i istočnom susjedstvu.
- DECIM bi trebao postati prisutan na terenu preko službi za potporu korisnicima i povezivanja toga mehanizma s drugim koordinacijskim mehanizmima kao što su forumi donatora.
- partnerstvo između Europske komisije i drugih donatora u vođenju procesa stvaranja civilnoga društva u istočnoj i jugoistočnoj Europi i Turskoj je poželjno uz istovremeno širenje ovog instrumenta i na druge zemlje u regiji.

10. Olakšati europsko umrežavanje

Ljubljanska deklaracija već je jasno navela dodanu vrijednost europskog umrežavanja pa je važno razviti instrumente za njegovo olakšavanje:

- studijske posjete institucijama EU-a i europskim udruženjima u državama članicama (poput onih koje je već organizirao TAIEX iz Opće uprave za proširenje) i stipendije
- europska udruženja razvijena oko institucija EU-a trebala bi otvoriti svoje članstvo OCD-ima iz regije.
- interese nacionalnog civilnog društva također treba iznijeti i na razini EU-a, da bi se dopunili tripartitni odnosi, iako se otvaranje ureda NVO-a u Bruxellesu čini prilično dalekim.
- predstavnici nacionalnih ministarstava iz regije trebaju dosljedno biti uključivani u konferencije, seminare i programe edukacije kako u regiji tako i u EU-u.
- predstavnici civilnoga društva trebali bi imati pristup besplatnim vizama s više ulaza dok se ne postigne liberalizacija viznog režima.

⁷ <http://siteresources.worldbank.org/ACCRAEXT/Resources/4700790-1217425866038/AAA-4-SEPTEMBER-FINAL-16h00.pdf>

NASTAVAK

Sada je zadatak partnerskih organizacija da započnu proces nacionalne provedbe tih smjernica. Pristup će se razlikovati s obzirom na raznolikost situacija diljem regije. Akcijski planovi trebaju biti sastavljeni i raspravljeni na nacionalnim događanjima, a trebali bi slijediti neke zajedničke usporedive ciljeve:

- definirati osnovne operativne smjernice i jasne akcijske prioritete za razvoj OCD-a za svaku zemlju i zajedničke prioritete za regiju.
- sastaviti bilancu postojećih ljudskih, tehničkih i organizacijskih resursa i procijeniti kako se može postići da oni učinkovitije zajedno rade prema ekonomičnoj, fleksibilnoj i decentraliziranoj infrastrukturi za izgradnju kapaciteta za OCD-e.
- definirati minimalne standarde kako bi se stvorilo poticajno okruženje za razvoj OCD-a i osiguralo da se oni ispune konkretnim skupom postojećih mjera i novih instrumenata za strukturnu potporu.
- stvoriti program s rokovima za provedbu tripartitnog odnosa civilno društvo, EU i nacionalna vlada, ali program koji neće biti ni krut ni birokratski (tj. raznolikija, pojednostavljena administracija, više strukturnih potpora i potpora usmjerenih ka održivosti, proračunske linije za brze reakcije).

Premda bi svaka zemlja trebala definirati vlastiti akcijski plan, trebala bi postojati zajednička regionalna potpora:

- web stranice za razmjenu informacija;
- mreže solidarnosti za lobiranje, izgradnju koalicija;
- radne skupine za proučavanje prijedloga od zajedničkog interesa (tj. okvirni sporazumi i ugovori između vlade i civilnoga društva ili budućnost predpristupnih instrumenata i instrumenata politike susjedstva).

Sljedeća je faza popratiti ove smjernice i rasprave sa konferencije u Zadru naknadnim sastankom u Bruxellesu u proljeće 2009. To će omogućiti partnerima da usporede pripreme za sljedeću fazu nacionalnih događanja.

Nacionalna događanja trebala bi se odvijati u prvih 9 mjeseci 2009. godine, tako da se bilanca o provedbi Ljubljanske deklaracije može sačinuti na europskom forumu, sličnom onome koji je održan u Zadru, i to za godinu dana.

PRILOG

PLAN KAMPANJE ZAGOVARANJA ITS-a⁸

1. Početno događanje u Bruxellesu 10. listopada 2007.
2. Upitnik poslan partnerima u 12 zemalja (Albanija, Bjelorusija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Kosovo, Makedonija, Moldavija, Crna Gora, Rusija, Srbija, Turska i Ukrajina)
3. Nacionalna izvješća poslana prije konferencije 2. travnja
4. Konferencija 2. travnja u Brdu rezultira deklaracijom
5. Službeno predstavljanje deklaracije Europskoj komisiji 17. travnja
6. Objavljivanje knjige koja sadrži deklaraciju, nacionalna izvješća i izvješće ureda hrvatske vlade o konferenciji održanoj 2. travnja
7. Konferencija u Zadru 29.-30. rujna
8. Popratno događanje u Bruxellesu za pripremanje sljedeće faze
9. Partnerske organizacije održavaju nacionalna saslušanja
10. Konferencija, godinu dana nakon zadarske, za procjenu ostvarenog napretka

⁸ECAS-ov *Information Training and Scholarship Programme* (Program informiranja, edukacije i stipendija), 4. faza, financiran sredstvima Zaklade C. S. Mott.